

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Ольга Анатоліївна БЛИЗНЯК

Кандидат політичних наук, старший викладач
кафедри міжнародних відносин,
Національний університет «Острозька академія»,
вул. Семінарська, 2, Острог, 38500, Україна

E-mail: olha.blyzniak@oa.edu.ua,

Андрій РИКОВ

Студент навчально-наукового інституту
міжнародних відносин та національної безпеки,
Національний університет «Острозька академія»,
вул. Семінарська, 2, Острог, 38500, Україна

E-mail: andrii.rykov@oa.edu.ua,

Olha BLYZNIAK

Candidate of Political Sciences, Senior Teacher of
the Department International Relations,
National University of Ostroh Academy,
str. Seminarska, 2, Ostroh, 38500, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2206-4289>

Andrii RYKOV

Student of Educational and Scientific Institute of
International Relations and National Security,
National University of Ostroh Academy,
str. Seminarska, 2, Ostroh, 38500, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8326-832X>

УДК 327(4+477)

ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ

Received 23 April 2023; revised 25 May 2023; accepted 15 June 2023

DOI: 10.15421/352312

Анотація

Досліджено проблемні аспекти процесу європейської інтеграції України. Зазначено, що в українському політичному середовищі були помітними відчутні коливання зовнішньополітичного курсу від прозахідних до проросійських, які остаточно припинились після Революції гідності та в умовах повномасштабної війни, міцно закріпившись відтоді на євроінтеграційний курс. Проаналізовано проблеми, які виникають на євроінтеграційному шляху України. Здійснено класифікацію цих проблем. Доведено, що війна справила значний вплив на процес євроінтеграції України.

Ключові слова: *євроінтеграція, Україна, ЄС, повномасштабна війна, кандидат на вступ до ЄС, Європейська комісія.*

MAIN PROBLEMS OF THE EUROPEAN INTEGRATION COURSE OF UKRAINE

Abstract

The article is devoted to the study of problematic aspects of the process of European integration of Ukraine. In the Ukrainian political environment, there were noticeable fluctuations in the foreign policy course from pro-Western to pro-Russian, which finally stopped after the Revolution of Dignity and in the conditions of a full-scale war. Since then it has been firmly established on the course of European integration. The purpose of the study is to analyse the main problems of Ukraine's European integration course and the impact of the full-scale Russian-Ukrainian war on this process.

The problems that arise on the European integration path of Ukraine are analyzed. These problems are classified into internal and external, within which a group of problems that are permanent (or those that have been present in the political system for a long time), that are aggravated by a full-scale war, and those that have been accelerated in solving due to a full-scale war, are highlighted. It has been proven that corruption at various levels, oligarchic influence, the "problem of judges", opposition to the anti-corruption system, and insufficient efficiency of the public administration system, in particular in the implementation of appropriate reforms, should be included among the internal problems. The category of internal problems aggravated by a full-scale war includes the huge losses in this war. These are demographic losses, migration processes, economic losses, loss of certain territories, destruction, and in some cases destruction of residential, industrial, and military infrastructure, and impressive environmental consequences.

A group of problems, the solution of which was accelerated by the military actions in Ukraine, was traced. The most important of them is the concentration of unprecedented political will of the Ukrainian authorities and society towards European integration and readiness for immediate changes to ensure European integration. It has been proven that Ukraine was able to obtain the status of a candidate for joining the EU largely due to political will.

A group of external problems on the path of Ukraine's European integration has been analyzed and it has been established that the tendencies of eccentricity and disintegration within the EU, the lack of consensus on some important issues, the imperfect decision-making procedure, the influence of Russia, etc., should be counted among these. External problems aggravated by the full-scale war of the Russian Federation in Ukraine include the complication of the social and economic situation in Europe, the problem of migration, changes in logistics channels, etc. A group of external problems, the solution of which has been accelerated due to a full-scale war, consists of the EU's policy towards Russia and the change in the attitude towards the Russian Federation and Ukraine on the part of European structures and European society. During the year of the war, an increasingly decisive and consistent policy of Europe aimed at confronting and isolating Russia was formed, the largest number of sanctions were imposed and the state was recognized as a sponsor of terrorism.

It has been proven that the path Ukraine has taken since the beginning of the full-scale invasion and the fact that the EU has granted Ukraine candidate status are evidence of a change in the perception of Ukraine in Europe. Despite the sceptical attitude of some European politicians towards Ukraine, the European Union itself and its structures continue to support Ukraine by providing political, diplomatic, financial, military, social and humanitarian assistance. All this inspires optimism that despite the existing problems in the European integration of Ukraine with the EU, this path will be completed because our state pays the highest price for the opportunity to live with official rights in a typical European home.

Keywords: *European integration, Ukraine, the European Union, full-scale war, a candidate for joining the EU, The European Commission.*

Постановка проблеми.

Із самого початку проголошення незалежності в Україні тривали дискусії щодо вибору напрямку та моделі інтеграції. Протягом довгого часу вектор української інтеграційної політики змінювався як в сторону «західної» так і в сторону «східної» моделі. Проте, вже із 2014р., після подій Революції гідності, анексії Криму Росією та початку російсько-української війни, євроінтеграційний напрямок став стратегічним, був (та є) одним із найважливіших в українській політиці. Протягом останніх 9 років, Україна значно просунулась в європейському напрямку, особливо стрімко даний процес почав проходити від початку повномасштабного нападу РФ на Україну (24 лютого 2022 р.). Із 2014 року на шляху євроінтеграції України періодично виникали нові, загострювались або послаблювались старі проблеми та виклики, відповідно змінювались перспективи даного процесу. Втім, із початком повномасштабної війни відбулись значні зміни як в самому процесі євроінтеграції, так і у великій кількості факторів, які впливали на неї. Усе це зумовлює необхідність дослідження проблем євроінтеграційного курсу України на сучасному етапі.

Аналіз досліджень і публікацій.

Проблеми та перспективи євроінтеграції України є предметом наукових інтересів ши-

рокого кола дослідників, які вивчають різні аспекти цього процесу. Так, серед учених, які досліджували цю проблематику слід відмітити О.Квашу, А.Синякову, О.Гончаренка, Т.Ковача, Н.Стецюка, Т.Пікулю, Ю.Лавренко, Я.Габчука, В.Кобрина, А.Гриценка тощо. Окрім того, інформаційні агентства та аналітичні центри в Україні, серед яких «Центр Разумкова», здійснили ряд досліджень пов'язаних із питанням євроінтеграції та продовжують вивчати цю проблему в контексті нових викликів.

Метою роботи є аналіз головних проблем євроінтеграційного курсу України та впливу повномасштабної російсько-української війни на цей процес.

Виклад основного матеріалу.

Починаючи з 2014 року, Україна активно рухалась «в бік Європи» та змогла значно просунутись на євроінтеграційному напрямку. Протягом цього часу весь процес євроінтеграції супроводжувався певними проблемами. Традиційно, такі проблеми поділяють на внутрішні та зовнішні. Втім, зважаючи на процеси, які розпочались після повномасштабного вторгнення РФ на територію України (зміни в політичному, економічному, безпековому середовищах), можна виділити більш відповідний поділ до нинішньої ситуації. Так, доцільно виділяти «групу внутрішніх проблем», які

1) є сталими (або ті, що були присутні в політичній системі тривалий час);

2) загостренні повномасштабною війною;

3) пришвидшилися у вирішенні через повномасштабну війну.

Такий же внутрішній поділ буде застосований до групи «зовнішніх проблем євроінтеграції України». Одразу варто зазначити, що окрім впливу війни на різні процеси та загострення різних проблем як у світі в цілому, так і Україні зокрема, російсько-українська війна сама по собі є великою проблемою для України. Ця війна прямо і опосередковано впливає на всі аспекти життя як самої України, так і її громадян. Так, Україна втратила певну кількість території, за весь час війни втрати серед військових та цивільного населення склали десятки тисяч осіб, мільйони громадян України стали вимушеними переселенцями та біженцями [Радник мера Маріуполя 2022; Рік великої війни 2023; Через війну 2023]. Житловий фонд, цивільна та критична інфраструктура, промисловість зазнали руйнувань на сотні мільярдів доларів. Український ВВП скоротився на третину, а ріст цін в середньому становить +30% [Рік великої війни 2023]. Все це, само по собі, не тільки обмежує розвиток країни, а й обмежує самі можливості розвитку до закінчення війни. В таких умовах будь-які інтеграційні процеси даються великими зусиллями.

Також, варто зважати на специфіку даної війни. Так, протягом всього періоду незалежності України, Кремль всіляко заважав євроінтеграційним бажанням України та намагався зберегти її в своїй орбіті впливу і повномасштабні бойові дії, які нині спрямовані на руйнування української державності та мають усі ознаки геноциду, є лише частиною цих заходів, на рівні із гібридною війною, економічним, політичним та дипломатичним тиском, інформаційними спецопераціями тощо. І такий стрімкий процес євроінтеграції України в 2022р. виходить радше із чинників політичної волі як України, так і ЄС, як одного із найголовніших союзників у цій війні. Тож, і визначення подальших проблем євроінтеграції буде розглядатись в контексті описаної політичної кон'юнктури.

Щодо групи внутрішніх проблем, то першою буде розглянута підгрупа «сталих проблем», до якої відноситься проблема корупованості, олігархічного впливу, «суддівської проблеми», протидії антикорупційній системі, недостатньої ефективності системи державного управління, зокрема у здійсненні належних реформ. Дані проблеми мають місце у політичній системі України десятиліттями та є «каменем спотикання» на шляху до вступу в ЄС. Не дарма у визначених Єврокомісією 7 необхідних сферах реформування, 5 стосуються саме визначених проблем. Також, ці проблемні аспекти є взаємозумовленими та взаємозалежними, оскільки реформування КСУ та вирішення «суддівської проблеми» пов'язані із наявністю олігархічного впливу та корупції, а дану проблему покликана вирішувати антикорупційна реформа, втім і вона гальмується через неможливість неналежної діяльності САП та НАБУ [23 Реформа Конституційного Суду 2023, 32 Що антиолігархічного 2023]. Тож вирішення даних проблем є важливим кроком на шляху до подальшої євроінтеграції та повинно здійснюватися комплексними заходами, що і відбувається в рамках виконання рекомендацій Єврокомісії [Євроінтеграція 2022; Communication from 2022].

Наступна підгрупа внутрішніх проблем – це «проблеми загостренні повномасштабною війною». І першою проблемою у цьому контексті є великі втрати в цій війні. Як згадувалось вище, Україна несе великі втрати серед населення та у сфері економіки і фінансів. Втрата територій, десятки тисяч загиблих, мільйони вимушено переміщених та біженців, мільярди збитків економіці, та майже половина запланованих витрат бюджету (43%) в 2023р. приходиться на воєнні витрати [Бюджет-23 2022]. Відповідно до цього ресурси, які держава спроможна виділити на просування в напрямку євроінтеграції обмеженні, як мінімум до закінчення війни.

Наступною є проблема інвестицій та торгівлі. Незважаючи на політику певної лібералізації та відкритості зі сторони ЄС щодо торгівлі з Україною та інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, європейські інвестори незацікавлені в інвестиціях у воюючу країну,

яка і без того має певні внутрішньополітичні проблеми [Відкритість торгівлі 2023]. Також, певну частину коштів бюджету Україна отримує в якості міжнародної допомоги, таким чином перетворюючись на довгострокового отримувача міжнародної допомоги, яка закриває різницю між доходами та видатками країни [Скільки грошей 2022]. Проблемою є й загальне зменшення обсягів торгівлі з ЄС, що викликано війною в цілому, окупацією території, руйнуванням різних інфраструктурних об'єктів тощо. Окрім того, порушуються логістичні і виробничі ланцюжки із ЄС. Все це може призвести до втрати українськими виробниками частини європейських споживачів, частина із яких може переорієнтуватися на інших постачальників [Проект Плану 2022].

Ще однією є проблема можливості проведення реформ в умовах війни. Так, сам стан війни потребує постійної концентрації ресурсів у різних сферах, які забезпечують безпосереднє виживання України. Зокрема на воєнні потреби виділяється більшість фінансово-економічних, кадрових, політико-дипломатичних ресурсів тощо. Разом із тим, реформування потребують доволі проблемні галузі внутрішньої політики України, вирішення яких затягнулось на довгий час. Наприклад, через це українська влада вже декілька разів переносила орієнтовний термін виконання рекомендацій Єврокомісії щодо реформ [Кандидат Check-3 2023].

Останньою підгрупою внутрішніх проблем є «проблеми, які пришвидшилися у вирішенні через повномасштабну війну». Серед таких, у своєму вирішенні просунулась проблема вибору вектору політики та інтеграції України і думка суспільства щодо євроінтеграції. Якщо ще до 2014р. (Революції гідності, анексії Криму Росією та російсько-української війни) як в українській владі, так і в суспільстві була полярність щодо вибору інтеграційної моделі між східною та західною, то після – дана полярність повинна була зникнути. Втім, в основному через інформаційні впливи та гібридну війну Росії, як серед української влади, так і серед суспільства певний час залишалась надія на врегулювання відносин із Росією та можливості подальшої

співпраці. Це підтверджують і результати парламентських виборів 2019р., де 2 місце за чисельністю у ВР зайняла проросійська партія «Опозиційна платформа - За життя» із результатом 13,01% та діяльність якої була заборонена після початку повномасштабного наступу Росії [В Україні остаточно 2022; Результати виборів 2019].

Ще одним свідченням цього є прийняття «Стратегії зовнішньополітичної діяльності України» тільки в 2021р., коли вже на 7 році російсько-української війни, Україна не просто декларує певні позиції (основний пріоритет зовнішньої політики це євроінтеграція, а Росія основний ворог), а робить конкретний аналіз сучасного місця та ролі України у світі та чітко прописує цілі міжнародної політики на найближчий час [Стратегія зовнішньополітичної діяльності 2021]. Щодо настроїв суспільства, то за даними соціологічної групи «Рейтинг» на проміжку від 2014 до 2021 рр. в середньому 50% громадян виступали за вступ України до ЄС, із періодичними коливаннями даного показника до 55% [Загальнонаціональне опитування 2023]. Такі показники також пов'язані із низьким рівнем поінформованості громадян про ЄС. І ще в 2018р. населення України мало загалом незадовільний рівень поінформованості, водночас тільки 36% опитаних констатували задовільний рівень володіння українцями інформацією щодо ЄС [Кваша, Синякова 2019: 113].

Рух в даному напрямку почав пришвидшуватись із 2021р., під час загрози повномасштабної війни із РФ. І вже в січні 2022 р. показник підтримки членства України в ЄС становив 68% [Загальнонаціональне опитування 2023]. Дані процеси сильно пришвидшилися із початком повномасштабного наступу РФ. Спроба Росії таким чином втримати Україну в орбіті свого впливу обернулась проєвропейським об'єднанням українського суспільства та визначила безальтернативність європейського вибору українського суспільства та влади. Так, на наступний місяць після початку повномасштабного вторгнення, у березні 2022р. показник підтримки членства України в ЄС серед українців становив рекордні 91%, а станом на січень 2023 р. цей показник стано-

вить 87%. При чому проти членства України в ЄС залишається тільки 3% населення [Загальнонаціональне опитування 2023].

Ще однією проблемою, яку можна вважати як частково вирішену, є політична воля української влади до євроінтеграції та готовність до безпосередніх змін задля забезпечення євроінтеграції. Українська влада за даний період продемонструвала надзвичайну політичну волю до просування у європейському напрямку. Більшою мірою, саме за рахунок політичної волі, Україна змогла отримати статус кандидата на вступ до ЄС [Political Will 2023]. Також, влада демонструє подальший рух у європейському напрямку проводячи необхідні реформи, навіть під час війни, та бажає розпочати переговори про вступ України до ЄС вже в 2023р. [Звіт про виконання угоди 2023; Joint statement following 2023; Special meeting 2023].

Наступна важлива група проблем, які виникли на шляху до євроінтеграції, є зовнішні проблеми. На дану групу також вплинула повномасштабна війна, тож розглядатись вона буде в контексті визначених вище підгруп. І першою буде розглянута підгрупа «сталих проблем», до якої входить проблема тенденцій відцентричності та дезінтеграції всередині ЄС. Вже протягом певного часу в ЄС проявляються тенденції відцентричних рухів, що пов'язано із міграційними проблемами, проявом націоналістичних та антиєвропейських рухів, проявами політичного та економічного егоїзму деяких країн тощо [Малюта, Петрова, Рудь-Вольга 2018]. Зокрема, проявами таких тенденцій є вихід Великої Британії з ЄС, зайняття важливого місця в політиці різних країн право- та ліворадикальними партіями, наприклад «Альтернатива для Німеччини» в Німеччині, «Вперед Італіє» та «Ліга» в Італії, «Національне об'єднання» у Франції тощо [В Італії на виборах 2022; Вибори у Франції 2022; Тріумф радикалів 2021]. Проблемним продовжує залишатись також регіон Західних Балкан, де спостерігається нестабільність, періодичні виникнення внутрішньополітичних криз, незадоволення країн темпами інтеграції до ЄС тощо.

Важливе значення має й політика ЄС

щодо Угорщини. Неодноразово політика офіційного Будапешта йшла в розріз із політикою ЄС. Зокрема вже в 2022р. Єврокомісія заморозила 5,7 мільярда євро для Угорщини, аргументувавши це браком реформ у системі державного управління та у сфері верховенства права. Це все приводить до порушення стабільності в Європі та відцентричних рухів [Україна на шляху 2022].

Після початку повномасштабної війни можна спостерігати поляризацію поглядів на інтеграційні та дезінтеграційні процеси. Так, більша частина європейського політикуму об'єднується навколо підтримки України, менша частина, в основному представники більш радикальних рухів, які мають відцентричні настрої, виступають проти підтримки України та продовження подальших дезінтеграційних процесів (часто це здійснюється за сприяння Росії).

Зважаючи на відцентричні процеси в ЄС, можна виділити проблему механізму консенсусного ухвалення рішень. Так, даний механізм доволі часто гальмує необхідні рішення, які потрібно прийняти швидше. Часто між інтересами країн виникають певні розбіжності, які сильно затримують вирішення питання, а якщо і приводять до консенсусу то із значними поступками із обох сторін. В контексті євроінтеграції України така проблема вже проявлялась, коли Єврокомісія до 7 блоків необхідних реформ додала «блок про нацменшини», що було зроблено на прохання Угорщини, інакше дане рішення не було б ухвалено [Кандидат авансом 2022; Communication from 2022; Grant EU 2022]. Втім, щодо даного аспекту, то в ЄС знову підіймається питання про заміну процедури консенсусу на ухвалення рішень кваліфікованою більшістю [Україна на шляху 2022].

Наступною підгрупою зовнішніх проблем є «проблеми загостренні повномасштабною війною». І найпершою проблемою є ускладнення соціально-економічної ситуації в Європі. Повномасштабна війна викликала ряд процесів, які вплинули на становище соціально-економічної ситуації в Європі. Серед таких процесів можна виділити «газовий шантаж» Європи Росією та подальше обмеження по-

ставки енергоносіїв, блокування українсько-го агропромислового експорту, пошкодження експортних ліній тощо. Внаслідок чого в деяких країнах ЄС збільшився рівень інфляції, виросли ціни на продовольчі товари та в багатьох країнах доволі сильно збільшилися ціни на енергоносії, також відбулось певне скорочення об'ємів промислового виробництва та ускладнення торгівлі тощо [Україна на шляху 2022]. Все це може призвести до більшої радикалізації відцентричних рухів в ЄС, розвитку популізму, незадоволенням підтримкою України через певні жертви з боку ЄС.

Ще однією проблемою є міграційна криза в Європі, яка за своїми масштабами є найбільшою із часів Другої світової війни. Так, за рік війни більше 8 млн. українців виїхали до Європи як біженці, а 5 млн. із них зареєстровані в системі тимчасового захисту ЄС [Рік великої війни 2023]. Попри готовність Європи приймати біженців, сама європейська система не була готова до такої кількості людей, що проявляється в додатковому навантаженні на економіку та нестачі місць проживання. Періодично місцеві органи влади різних країн виступали із заявами, що вони змушені призупиняти прийом біженців через «міграційне перенавантаження» [Україна на шляху 2022]. Також, дана хвиля міграції відрізняється від попередніх тим, що українці вливаються в місцеве життя, велика кількість людей пробують облаштувати побут та знайти роботу. Втім, така кількість біженців впливає на внутрішню ситуацію та створює додаткове навантаження на соціально-економічну систему країн Європи, яка і без того стикається із певними кризовими явищами із початку повномасштабної війни.

Ще одна проблема загострена війною, яка так чи інакше стосується як проблеми відцентричних тенденцій, так і проблеми ускладнення соціальної ситуації в Європі, це проблема впливу Росії на соціально-політичне становище в країнах ЄС. Вже протягом довгого часу РФ здійснює різноманітний гібридний вплив на території Європи, який із одного боку спрямований на дестабілізацію ситуації та підтримку дезінтеграційних процесів, а з іншого на закріплення негативно-

го сприйняття України в Європі. Наприклад, можна згадати, «газові конфлікти», які загостріювались у різні періоди, але ще із 2004р. Росія поступово створювала образ України в Європі як ненадійного транспортера газу, а отже – ненадійного партнера [Історія газового конфлікту 2009]. Даний гібридний вплив здійснюється масовою пропагандою через кремлівські інформаційні канали на території Європи, енергетичний шантаж, втручання у внутрішньо-політичні процеси та дискредитацію структур ЄС, активну підтримку різних радикальних та популістських партій та рухів, шпигунсько-розвідувальну діяльність тощо. Також із 2014р. такі впливи поступово посилювались, та вже із початком повномасштабної війни досягли найвищої інтенсивності.

Значний акцент Росія робить на політичному впливі через фінансовані нею політичні сили, партії та організації. Серед європейських партнерів Кремля виділяються німецька партія «Альтернатива для Німеччини», австрійська «Партія свободи», французький «Національний фронт», італійська «Ліга Півночі», угорська партія «Йоббік» і навіть правляча партія «Фідес» з прем'єром Віктором Орбаном тощо [Платні друзі 2016]. Наслідки такої діяльності були помітні як раніше так і зараз. Наприклад, заяви лідерки «Національного фронту» Франції М. Ле Пен ще у 2016р., про підтримку анексії Криму, або ж заяви про зняття санкцій із Росії [Ле Пен 2016]. А вже у 2022р. вона мала шанс зайняти посаду президента Франції, а «Національний фронт» отримав більшість у парламенті [Вибори у Франції 2022]. Схожі тенденції видно у діяльності партії «Альтернатива для Німеччини», члени якої поширюють різного роду негативну інформацію про Україну, зокрема як про failed state [Тріумф радикалів 2021]. Втім, Європа знає про дану проблему та всіляко бореться із нею. Так, на території країн ЄС діяло чимало пропагандистських каналів Кремля, які в рамках санкцій введених після 24 лютого 2022 р., поступово припинили свою роботу [Вже 30 країн Європи 2022]. Також, протягом року війни країни ЄС вислали більше 600 російських дипломатів, які були шпигунами РФ [У яких країнах Європи 2023].

Останньою підгрупою зовнішніх проблем є «проблеми, які пришвидшилися у вирішенні через повномасштабну війну». І в даному аспекті важливою є проблема політики ЄС щодо Росії. Так, ще із 2014р., після анексії Криму Росією та початку російсько-української війни, Європа розраховувала на стабілізацію відносин із Росією, попри запроваджені санкції. Зокрема в 2016р. було оголошено принципи побудови відносин із Росією, де вказувалось на «готовності підтримки російського громадянського суспільства та участі в контактах «від людини до людини» і зокрема між молоддю ЄС та РФ» [Країни ЄС узгодили 2016]. Подібна позиція проявлялась і на початку повномасштабної війни, коли дану війну називали «путінською» та вказували на непричетність до цього російського суспільства. Втім, протягом року війни позиції ЄС поступово змінювались, формувалась все більш рішуча та послідовна політика Європи спрямована на протистояння Росії та її ізоляцію. Так від 24 лютого 2022р. на Росію було накладено найбільшу кількість санкцій серед всіх інших підсанкційних країн, а також структурами ЄС було визнано державою спонсором тероризму [Проти Росії введено 2023; Резолюція Європарламенту 2022]. Також, в ЄС знову активізувався діалог, щодо вироблення та закріплення нового офіційного вектору політики щодо Росії. Втім, варто зазначити, що спроби перевизначити політику в даному напрямку розпочалися ще із 2021р., і зважаючи на обставини які склались, не доводиться розраховувати на швидке вирішення даного питання.

Останньою проблемою, яка значно просунулась у вирішенні після початку повномасштабної війни та пов'язана із проблемою політики ЄС щодо Росії, є ставлення до України в Європі в цілому та до питання євроінтеграції України зокрема. Так, свідченням зміни сприйняття України в Європі є той шлях, який Україна пройшла із початку повномасштабного вторгнення та те, що ЄС надав Україні статус кандидата попри всі вище описані проблеми. Незважаючи на скептичні настрої щодо України деяких політиків країн Європи, сам Європейський Союз та його структури продовжують підтримувати Україну, про що не-

одноразово заявляють та показують на практиці. Зокрема в резолюції Європарламенту від 16.02.2023, в якій підсумовано рік війни, говориться про «непохитну солідарність з народом та керівництвом України», «підкреслюється, що головною метою України є перемога у війні проти Росії», говориться про «необхідність постійної підтримки України», а також «підтверджується відданість членству України в Європейському Союзі» тощо [Резолюція Європейського парламенту 2023].

Варто відмітити й те, що громадяни ЄС продовжують підтримувати Україною, хоч і занепокоєні інфляцією в ЄС. Так, станом на зиму 2022-2023 рр. 91% респондентів підтримують надання Україні гуманітарної допомоги, а 88% виступають за прийом в ЄС українських біженців. Надання фінансової допомоги Україні підтримують 77%, тоді як запровадження економічних санкцій проти російського уряду, компаній і фізичних осіб підтримують 74% опитаних [Standard Eurobarometer 2023].

Висновки.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що війна справила значний вплив на процес євроінтеграції України, в багатьох моментах цей вплив є як закономірно негативним, так і неочікувано позитивним. В першу чергу це стосується проблем євроінтеграційного курсу: деякі проблеми залишились сталими, деякі загострились через повномасштабну війну, інші ж навпаки пришвидшилися у вирішенні через повномасштабну війну. Так, частина проблем, які стояли на шляху євроінтеграції вже більшою мірою подолані, зокрема вибір вектору політики та думка суспільства щодо інтеграції, політична воля до інтеграції та готовність до реформ, а також політика ЄС щодо Росії та ставлення до України в Європі. Частину таких проблем як тенденції відцентричності та дезінтеграції всередині ЄС та консенсусний механізм ухвалення рішень, які заважали стрімкому процесу на попередніх етапах вдалось обійти та нівелювати різними методами. Ряд проблем, таких як проблема корумпованості, олігархічного впливу, «суддівської проблеми», протидії антикорупційній системі, недостатньої ефективності системи

державного управління вирішуються прямо під час війни і є частиною 7 сфер необхідних реформ за рекомендацією Єврокомісії. Також, наприкінці 2022р. Україна вже виконала 72% Угоди про асоціацію, продовжила імплементацію

норм *acquis* ЄС, а прогрес у виконанні рекомендацій Єврокомісії був оцінений експертами в 5,8 балів із 10. Все це вказує на можливість подальшого стрімкого руху України в напрямку ЄС.

Бібліографічні посилання

- Communication from the commission to the european parliament, the european council and the council. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union.* (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10321-2022-INIT/en/pdf> (дата звернення 28.03.2023)
- Grant EU candidate status to Ukraine and Moldova without delay, MEPs demand. Press Releases. (2022). News European Parliament. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220616IPR33216/grant-eu-candidate-status-to-ukraine-and-moldova-without-delay-meps-demand> (дата звернення 28.03.2023)
- Joint statement following the 24th EU-Ukraine Summit. (2023). European Council. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/03/joint-statement-following-the-24th-eu-ukraine-summit/> (дата звернення 29.03.2023)
- Political Will or Procedure? Assessing Ukraine's EU Membership Goals in 2023. (2023). *Wilson Center*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/political-will-or-procedure-assessing-ukraines-eu-membership-goals-2023> (дата звернення 31.03.2023)
- Special meeting of the European Council (9 February 2023) – Conclusions. (2023). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/en/pdf> (дата звернення 29.03.2023)
- Standard Eurobarometer 98 - Winter 2022-2023. (2023). *European Union*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2872> (дата звернення 02.04.2023)
- Бюджет-23: армія, дороги і марафон. (2022). *LB.ua*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lb.ua/economics/2022/11/05/534879_byudzheth23_armiya_dorogi_i_marafon.html (дата звернення 30.03.2023)
- В Італії на виборах вперше за десятиліття перемогла коаліція «правих» партій. (2022). *LB.ua*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lb.ua/world/2022/09/26/530581_italii_viborah_vpershe.html (дата звернення 31.03.2023)
- В Україні остаточно заборонили діяльність ОПЗЖ. (2022). *УКРІНФОРМ*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3572345-v-ukraini-ostatocno-zaboronili-dialnist-opzz.html> (дата звернення 31.03.2023)
- Вже 30 країн Європи повністю або частково вимкнули російські пропагандистські канали. (2022). *УКРІНФОРМ*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3442308-vze-30-krain-evropi-povnistu-abo-castkovo-vimknuli-rosijski-propagandistski-kanali.html> (дата звернення 01.04.2023)
- Вибори у Франції: Макрон втратив більшість у парламенті. (2022). *Слово і діло*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/20/novyna/polityka/vybory-francziyi-makron-vtratyv-bilshist-parlamenti> (дата звернення 31.03.2023)
- Відкритість торгівлі та інтеграція до внутрішнього ринку ЄС – це ключ до збереження української економіки в умовах війни та швидкого економічного відновлення, - Юлія Свириденко. (2023). *Міністерство економіки України*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=75eb54cb-4f06-4981-bd34-f58e897dd411&title=VidkritistTorgivli> (дата звернення 30.03.2023)
- Євроінтеграція в умовах війни: виклики і перспективи. (2022). *Razumkov Centre*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf> (дата звернення 30.03.2023)

- Загальнонаціональне опитування #20. Зовнішньополітичні настрої 14-16 січня, 2023. (2023) *Соціологічна група РЕЙТИНГ*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_international_1000_012023.pdf
- Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2022 рік. (2023). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf (дата звернення 29.03.2023)
- Історія газового конфлікту: Роки незалежності. (2009). *Економічна правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/01/15/177711/> (дата звернення 01.04.2023)
- Кандидат Check-3: де Україна перебуває у виконанні семи рекомендацій ЄС щодо кандидатства. (2023). *Центр «Нова Європа»*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://neweurope.org.ua/visual-materials/kandydat-check-3-de-ukrayina-perebuvaye-u-vykonanni-semy-rekomendatsij-yes-shhodo-kandydatstva/> (дата звернення 29.03.2023)
- Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус. (2022). *Європейська правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516/> (дата звернення 29.03.2023)
- Кваша, О.С. Снякова А.В. (2019). Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 23(1), 112-117.
- Країни ЄС узгодили п'ять принципів побудови відносин з Росією. (2016). *Європейська правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/03/14/7046208/> (дата звернення 02.04.2023)
- Ле Пен: санкції проти Росії – це помилка. (2016). *Європейська правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/04/18/7047949/> (дата звернення 01.04.2023)
- Малюта, І., Петрова, Г., Рудь-Вольга, Д. (2018). Сучасні дезінтеграційні процеси у Європейському Союзі. *Економічний простір*, (134), 26-39. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/242/232> (дата звернення 31.03.2023).
- Платні друзі Москви у Європі. (2016). *ZAXID.NET*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zaxid.net/platni_druzi_moskvi_u_yevropi_n1388708 (дата звернення 01.04.2023).
- Проект Плану відновлення України. (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/european-integration.pdf> (дата звернення 30.03.2023).
- Проти Росії введено найбільше санкцій у світі. (2023). *ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/proti-rosiji-vvedeno-najbilshe-sanktsij-u-sviti.html> (дата звернення 02.04.2023)
- Радник мера Маріуполя: кількість загиблих у місті може наблизитися до 20 тисяч. (2022). *Радіо Свобода*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mariupol-zahybli/31752967.html> (дата звернення 29.03.2023)
- Резолюція Європарламенту від 23 листопада 2022 року про визнання Російської Федерації державою-спонсором тероризму (2022/2896(RSP)). (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/260974/1267924UK.pdf> (дата звернення 02.04.2023)
- Резолюція Європейського парламенту від 16 лютого 2023 року про рік російського вторгнення та агресивної війни проти України (2022/2558(RSP)). (2023). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/267438/1273091UK.pdf> (дата звернення 02.04.2023).
- Результати виборів в Раду в Україні 2019. (2019). *РБК-Україна*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rezultaty-parlamentskih-vyborov-ukraine-1558364994.html> (дата звернення 30.03.2023)
- Реформа Конституційного Суду України: місія (не)можлива? (2023). *Українська правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/9/7388610/> (дата звернення 30.03.2023)
- Рік великої війни Росії проти України у 10 цифрах. (2023). *BBC News Україна*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo> (дата звернення 29.03.2023)
- Скільки грошей Україна отримала в 2022 році від США та міжнародних союзників. (2022). *Суспільні новини*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://suspilne.media/280175-skilki-grosey-ukraina->

[otrimala-vid-ssa-ta-miznarodnih-souznikiv/](#) (дата звернення 30.03.2023)

Стратегія зовнішньополітичної діяльності України. (2021). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (дата звернення 31.03.2023)

Тріумф радикалів: з якими ідеями німецькі ультраправі йдуть до Бундестагу. (2021). *Європейська правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/04/13/7122058/> (дата звернення 31.03.2023)

У яких країнах Європи викривали російських шпигунів під час великої війни. (2023). *Слово і діло*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2023/02/20/infografika/svit/yakx-krayinax-yevropy-vykryvaly-rosijskix-shpyhuniv-velykoyi-vijny> (дата звернення 02.04.2023)

Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи, 1-2. (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf (дата звернення 01.04.2023)

Через війну в Україні загинули понад 8 тисяч цивільних — ООН. (2023). *Суспільні новини*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://suspilne.media/413058-cerez-vijnu-v-ukraini-zaginuli-ponad-8-tisac-civilnih-onn/> (дата звернення 29.03.2023)

Що антиолігархічного парламент нам готує? (2023). *Українська правда*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/9/7388625/> (дата звернення 30.03.2023)

References

Biudzhety: armii, dorohy i marafon [Budget-23: army, roads and marathon]. (2022). *LB.ua*. Retrieved March 30, 2023 from https://lb.ua/economics/2022/11/05/534879_byudzhety_armiya_dorogi_i_marafon.html (in Ukrainian)

Cherez viinu v Ukraini zahynuly ponad 8 tysiach tsyvilnykh - OON [More than 8,000 civilians have died in the war in Ukraine - UN]. (2023). *Suspilni novyny*. Retrieved March 29, 2023 from <https://suspilne.media/413058-cerez-vijnu-v-ukraini-zaginuli-ponad-8-tisac-civilnih-onn/> (in Ukrainian)

Communication from the commission to the european parliament, the european council and the council. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. (2022). Retrieved March 28, 2023 from <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10321-2022-INIT/en/pdf>

Grant EU candidate status to Ukraine and Moldova without delay, MEPs demand. Press Releases. (2022). News European Parliament. Retrieved March 28, 2023 from <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220616IPR33216/grant-eu-candidate-status-to-ukraine-and-moldova-without-delay-meps-demand>

Istoriia hazovoho konfliktu: Roky nezalezhnosti [History of the gas conflict: Years of independence]. (2009). *Ekonomichna pravda*. Retrieved April 1, 2023 from <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/01/15/177711/> (in Ukrainian)

Joint statement following the 24th EU-Ukraine Summit. (2023). European Council. Retrieved March 28, 2023 from <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/03/joint-statement-following-the-24th-eu-ukraine-summit/>

Kandydat avansom: 7 vymoh, yaki maie vykonaty Ukraina, shchob YeS ne skasuvav yii novyi status [Candidate in advance: 7 requirements that Ukraine must fulfill so that the EU does not cancel its new status]. (2022). *Yevropeiska pravda*. Retrieved March 29, 2023 from <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516/> (in Ukrainian)

Kandydat Check-3: de Ukraina perebuvaie u vykonanni semy rekomendatsii YeS shchodo kandydatstva [Candidate Check-3: where Ukraine stands in the implementation of the seven recommendations of the EU regarding the candidate]. (2023). *Tsentr «Nova Yevropa»*. Retrieved March 29, 2023 from <http://neweurope.org.ua/visual-materials/kandydat-check-3-de-ukrayina-perebuvaie-u-vykonanni-semy-rekomendatsij-yes-shhodo-kandydatstva/> (in Ukrainian)

Krainy YeS uzghodyly piat pryntsyviv pobudovy vidnosyn z Rosiieiu [The EU countries agreed on five principles for building relations with Russia]. (2016). *Yevropeiska pravda*. Retrieved April 2, 2023 from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/03/14/7046208/> (in Ukrainian)

Kvasha, O.S. Syniakova A.V. (2019). Ukraina ta YeS: problemy ta perspektyvy intehratsii v suchasnykh umovakh [Ukraine and the EU: problems and prospects of integration in modern conditions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu: seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 23(1), 112-117. (in Ukrainian)

- Le Pen: sanktsii proty Rosii – tse pomylka [Le Pen: sanctions against Russia are a mistake]. (2016). *Yevropeiska pravda*. Retrieved April 1, 2023 from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/04/18/7047949/> (in Ukrainian)
- Maliuta, I., Petrova, H., Rud-Volha, D. (2018). Suchasni dezintehratsiini protsesy u Yevropeiskomu Soiuzi [Modern disintegration processes in the European Union]. *Ekonomichnyi prostir*, (134), 26-39. Retrieved March 31, 2023 from <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/242/232> (in Ukrainian)
- Platni druzi Moskvu u Yevropi [Paid friends of Moscow in Europe]. (2016). *ZAXID.NET*. Retrieved April 1, 2023 from https://zaxid.net/platni_druzi_moskvi_u_yevropi_n1388708 (in Ukrainian)
- Political Will or Procedure? Assessing Ukraine's EU Membership Goals in 2023. (2023). *Wilson Center*. Retrieved March 31, 2023 from <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/political-will-or-procedure-assessing-ukraines-eu-membership-goals-2023> (дата звернення 31.03.2023)
- Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy [Project of the Recovery Plan of Ukraine]. (2022). Retrieved March 30, 2023 from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/european-integration.pdf> (in Ukrainian)
- Proty Rosii vvedeno naibilshe sanktsii u sviti [Russia has the largest number of sanctions in the world]. (2023). *DZERKALO TYZhNia*. Retrieved April 2, 2023 from <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/proti-rosiji-vvedeno-najbilshe-sanktsij-u-sviti.html> (in Ukrainian)
- Radnyk mera Mariupolia: kilkist zahyblykh u misti mozhe nablyzhatysia do 20 tysiach [Advisor to the mayor of Mariupol: the number of dead in the city may approach 20,000]. (2022). *Radio Svoboda*. Retrieved March 29, 2023 from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mariupol-zahybly/31752967.html> (in Ukrainian)
- Reforma Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy: misiia (ne)mozhlyva? [Reform of the Constitutional Court of Ukraine: mission (impossible)?]. (2023). *Ukrainska pravda*. Retrieved March 30, 2023 from <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/9/7388610/> (in Ukrainian)
- Rezoliutsiia Yevroparlamentu vid 23 lystopada 2022 roku pro vyznannia Rosiiskoi Federatsii derzhavoiu-sponsorom teroryzmu (2022/2896(RSP)) [Resolution of the European Parliament of November 23, 2022 on the recognition of the Russian Federation as a state sponsor of terrorism]. (2022). Retrieved April 2, 2023 from <https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/260974/1267924UK.pdf> (in Ukrainian)
- Rezoliutsiia Yevropeiskoho parlamentu vid 16 liutoho 2023 roku pro rik rosiiskoho vtorhnennia ta ahresyvnoi viiny proty Ukrainy (2022/2558(RSP)) [Resolution of the European Parliament dated February 16, 2023 on the year of the Russian invasion and aggressive war against Ukraine]. (2023). Retrieved April 2, 2023 from <https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/267438/1273091UK.pdf> (in Ukrainian)
- Rezultaty vyboriv v Radu v Ukraini 2019 [Results of the elections to the Council of Ukraine 2019]. (2019). *RBK-Ukraina*. Retrieved March 30, 2023 from <https://www.rbc.ua/ukr/news/rezultaty-parlamentskih-vyborov-ukraine-1558364994.html> (in Ukrainian)
- Rik velykoi viiny Rosii proty Ukrainy u 10 tsyfrakh [The year of the great war of Russia against Ukraine in 10 figures]. (2023). *BBC News Ukraina*. Retrieved March 29, 2023 from <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo> (in Ukrainian)
- Shcho antyoliharkhichnoho parlament nam hotuie? [What is the anti-oligarchic parliament preparing for us?]. (2023). *Ukrainska pravda*. Retrieved March 30, 2023 from <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/9/7388625/> (in Ukrainian)
- Skilky hroshei Ukraina otrymala v 2022 rotsi vid SSHa ta mizhnarodnykh soiuznykiv [How much money Ukraine received in 2022 from the USA and international allies]. (2022). *Suspilni novyny*. Retrieved March 30, 2023 from <https://suspilne.media/280175-skilki-grosey-ukraina-otrimala-vid-ssa-ta-mizhnarodnih-souznikiv/> (in Ukrainian)
- Special meeting of the European Council (9 February 2023) – Conclusions. (2023). Retrieved March 28, 2023 from <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/en/pdf>
- Standard Eurobarometer 98 - Winter 2022-2023. (2023). *European Union*. Retrieved April 2, 2023 from <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2872>
- Stratehiia zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy [Strategy of foreign policy activity of Ukraine]. (2021). Retrieved March 31, 2023 from <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (in Ukrainian)

- Triumf radykaliv: z yakymy ideiamy nimetski ultrapravi ydut do Bundestahu [The triumph of the radicals: with what ideas are the German far-right going to the Bundestag]. (2021). *Yevropeiska pravda*. Retrieved March 31, 2023 from <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/04/13/7122058/> (in Ukrainian)
- U yakikh krainakh Yevropy vykryvaly rosiiskyykh shpyhuniv pid chas velykoi viiny [In which European countries were Russian spies exposed during the Great War]. (2023). *Slovo i dilo*. Retrieved April 2, 2023 from <https://www.slovoidilo.ua/2023/02/20/infografika/svit/yakyy-krayinax-yevropy-vykryvaly-rosiiskyykh-shpyhuniv-velykoyi-viiny> (in Ukrainian)
- Ukraina na shliakhu do YeS: realii i perspektyvy, 1-2 [Ukraine on the way to the EU: realities and prospects, 1-2]. (2022). Retrieved April 1, 2023 from https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf (in Ukrainian)
- V Italii na vyborakh vpershe za desiatylittia peremohla koalitsiia «pravykh» partii [In Italy, a coalition of «right-wing» parties won the elections for the first time in a decade]. (2022). *LB.ua*. Retrieved March 31, 2023 from https://lb.ua/world/2022/09/26/530581_italii_viborah_vpershe.html (in Ukrainian)
- V Ukraini ostatochno zaboronyly diialnist OPZZh [In Ukraine, the activity of OPZZ was finally banned]. (2022). *UKRINFORM*. Retrieved March 31, 2023 from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3572345-v-ukraini-ostatocno-zaboronili-dialnist-opzz.html> (in Ukrainian)
- Vidkrytist torhivli ta intehtatsiia do vnutrishnoho rynku YeS – tse kliuch do zberezhenia ukrainskoi ekonomiky v umovakh viiny ta shvydkoho ekonomichnoho vidnovlennia, - Yuliia Svyrydenko [The openness of trade and integration into the EU internal market is the key to the preservation of the Ukrainian economy in the conditions of war and rapid economic recovery, - Yuliya Svyridenko]. (2023). *Ministerstvo ekonomiky Ukrainy*. Retrieved March 30, 2023 from <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=75eb54cb-4f06-4981-bd34-f58e897dd411&title=VidkrytistTorgivli> (in Ukrainian)
- Vybory u Frantsii: Makron vtratyv bilshist u parlamenti [Elections in France: Macron lost majority in parliament]. (2022). *Slovo i dilo*. Retrieved March 31, 2023 from <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/20/novyna/polityka/vybory-francziyi-makron-vtratyv-bilshist-parlamenti> (in Ukrainian)
- Vzhe 30 krain Yevropy povnistiu abo chastkovo vymknuly rosiiski propahandystski kanaly [Already 30 European countries have completely or partially turned off Russian propaganda channels]. (2022). *UKRINFORM*. Retrieved April 1, 2023 from <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3442308-vze-30-krain-evropi-povnistiu-abo-chastkovo-vimknuli-rosiiski-propagandistski-kanali.html> (in Ukrainian)
- Yevrointehtatsiia v umovakh viiny: vyklyky i perspektyvy [European integration in the conditions of war: challenges and prospects]. (2022). *Razumkov centre*. Retrieved March 30, 2023 from <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf> (in Ukrainian)
- Zahalnonatsionalne opytuvannia #20. Zovnishnopolitychni nastroi 14-16 sichnia, 2023 [National survey #20. Foreign policy sentiments January 14-16, 2023]. (2023) *Sotsiologichna hrupa REITYNH*. Retrieved April 10, 2023 from https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_international_1000_012023.pdf (in Ukrainian)
- Zvit pro vykonannia uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom za 2022 rik [Report on the implementation of the association agreement between Ukraine and the European Union for 2022]. (2023). Retrieved March 29, 2023 from https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf (in Ukrainian)